Suomen Satamaliitto
Finlands Hamnförbund

23.2.2022

Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 24.2.2022 klo 12-14

EU:n liikenteen TEN-T -suuntaviiva-asetus ja tiedonanto liikenneverkon laajentamisesta kolmansiin maihin (U-kirje 16/22022 ja E-kirje 141/2021)

Suomen Satamaliitto ry haluaa nostaa esille seuraavaa:

1. EU:n TEN-T liikennepolitiikka satamien näkökulmasta

- kattavan verkon laajuus ja kriteerit
- uusi ydinsatama Suomeen
- satamien raideinfrastruktuuri
- satama multimodaaliterminaalina
- verkon verkko-olemus vahvistuu

TEN-T satamaverkko

Komission esitys pudottaa kattavalta verkolta kaksi merisatamaa ja yhden teollisuussataman yhtiön omasta toivomuksesta. Toisaalta esitys nostaa kattavalle verkolle kaksi uutta merisatamaa, Inkoon ja Tornion sekä ensimmäistä kertaa kaksi sisävesisatamaa, Lappeenrannan ja Joensuun. Neste Oyj:n yhtiön omaan liikenteeseen tarkoitettu yksityissatama Porvoossa (Kilpilahti) on yhtiön omasta pyynnöstä poistettu TEN-T kattavasta verkosta.

Suomen Satamaliiton hallitus on linjannut alan näkemykseksi sen, että nykyisten kattavan verkon satamien tulisi – niin halutessaan – säilyttää asemansa verkossa.

TEN-T suuntaviiva-asetus (samoin kuin uusi esitys) nojaa tarpeettoman yksisilmäisesti satamien liikennevolyymeihin, kun satamilla on entistä enemmän TEN-T -asemaan kytkettyjä muita lakisääteisiä velvoitteita. Tämän ohella satamayhtiöillä on omiin liiketoimintastrategioihin nojaavia uusi rooleja mm. puhtaiden ja vähähiilisten polttoaineiden tuonnissa, viennissä, tuotannossa,

jakelussa tai muissa energiamurrokseen liittyvissä rooleissa. Erityisesti Suomen satamissa, joissa toimintaa harjoitetaan osakeyhtiömuodossa ja siten oikeudelliseen ja taloudellisiin velvoitteisiin vastataan yksityisoikeudellisesti, toimintaympäristön oikeudellinen ennustettavuus tulisi turvata.

Lisäksi Satamaliitto tukee Suomen valtion tavoitetta saada uusi ydinverkon satama nimetyksi pohjoiseen nykyisten (Helsinki, HaminaKotka, Turku ja Naantali) ohella. Ruotsissa on entuudestaan ydinsatama pohjoisessa (Luulaja) ja Norjalle komission esityksessä ehdotetaan Narvikin satamaa.

Raiteet sataman sisällä

TEN-T suuntaviiva-asetus tuo uusia tavoitteita ja kriteerejä raideinfrastruktuuriin ja raideliikenteeseen. Satamien sisällä olevista raiteista vastaavat satamayhtiöt. Satamien raiteet ovat raidelainsäädännössä ns. palvelupaikkoja, ei raideliikennettä.

Esitys kaipaa vielä yksityiskohtien selvittämistä liittyen satamien raiteiden ja valtakunnallisen raideliikenteen yhteensovittamiseen. Ensi silmäyksellä mm. junan pituudelta edellytetty 740 metrin pituus edellyttää joustavuutta, mikäli määräys osoittautuisi satamia velvoittavaksi.

Satama multimodaaliterminaalina

Satamat katsotaan multimodaaliterminaaleiksi. Satamiin kohdistuu asetusesityksen nojalla vaatimus raskaan liikenteen sähkölatausinfrasturktuurin rakentamisesta. On tärkeää, että säännös jakeluinfran rakentamisesta on riittävän joustava, ja sellainen, että sataman ulkopuolella, mahdollisesti välittömässä läheisyydessä, sijaitseva raskaan liikenteen sähkölatausinfrastruktuuri vastaa asetusesityksen tavoitteita.

Verkko-olemus vahvistuu

TEN-T esityksessä on paljon myönteistä liittyen satamiin. Verkon verkko-olemus ja solmukohtien tunnistaminen (myös kaupunkisolmukohdat) on myönteistä. Satamien kohdalla tunnistetaan niiden rajat ylittävä luonne. Lisäksi jatkossa EU:n liikenteen rahoitusohjelmien kannalta hyväksyttäviä olisivat kahden kattavan verkon kesken toteutetut meriyhteyksien vahvistaminen sekä jopa kahden saman jäsenvaltion sisällä toimivan sataman kesken toteutetut hankkeet voivat olla tukikelpoisia. Lisäksi esitys tunnistaa satamien uusia rooleja mm. talouden energiamurroksessa.

Valtioneuvoston kanta

VN päivittää kantaansa satamien osalta. Valtioneuvosto pitää keskeisenä ja vaikutta aktiivisesti sen puolesta, että Suomen nykyiset kattavaan verkkoon sisältyvät (yleis) satamat säilyttävät asemansa. / …. / Samalla valtioneuvosto

näkee tärkeänä jatkaa vaikuttamista sen puolesta, että ydin- ja kattavaa verkkoa voitaisiin laajentaa Suomen satamien osalta.

Suomen Satamaliitto ry tukee Suomen valtioneuvoston kantaa erityisesti satamia koskevilta osin.

Lisäksi Satamaliitto tukee VN:n näkemystä siitä, ettei TEN-T -asetuksella tule luoda AFIR -asetukseen verrattuna uusia velvoitteita vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelemiseksi. Satamiin ei ole vapaata pääsyä eikä sen johdosta voi ajatella, että TEN-T -asetuksella velvoitettaisiin rakentamaan sataman sisälle raskaan liikenteen sähköjakeluinfrastruktuuria.

2. EU:n TEN-T politiikan laajentaminen kolmansiin maihin

Komissio on asetusesityksen yhteydessä antanut tiedonannon, jonka nojalla EU:n TEN-T politiikkaa laajennettaisiin EU:n tuntumassa oleviin kolmansiin maihin, kuten Länsi-Balkanille.

Suomen Satamaliitto ry:llä ei ole huomautettavaa Suomen valtioneuvoston kantaan, jossa korostetaan toimivien liikenneyhteyksien merkitystä erityisesti Norjaan, Iso-Britanniaan ja EU:n Itäisen kumppanuuden maihin.

SUOMEN SATAMALIITTO RY

Annaleena Mäkilä